

**BOLALARDA MATEMATIKAGA QIZIQISHINI OSHIRISHNING
ZAMONAVIY USULLARI****Urinboyeva Mashhura Baxodirovna***Bulung'ur tuman 5-son Davlat**Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachisi*

Annotatsiya: matematikaga bo'lgan qiziqishni shakllantirish va oshirishning zamonaviy pedagogik usullari yoritilgan. Unda interfaol ta'lim, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, o'yin texnologiyalari, muammoli vaziyatlar yaratish hamda individual yondashuv asosida matematik bilimlarni samarali o'rgatish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, zamonaviy metodlarning bolalarning mantiqiy tafakkuri, mustaqil fikrlashi va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishdagi ahamiyati asoslab berilgan. Mazkur maqolada bolalarda matematik faniga bo'lgan qiziqishni oshirishning zamonaviy pedagogik usullari va innovatsion yondashuvlari yoritilgan. Unda raqamli texnologiyalar, o'yin texnologiyalari, STEAM-ta'lim, muammoli ta'lim hamda individual yondashuv asosida matematik kompetensiyalarni rivojlantirish masalalari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: matematika, qiziqish, zamonaviy ta'lim, interfaol metodlar, o'yin texnologiyalari, raqamli ta'lim, mantiqiy tafakkur, innovatsiya. Matematika ta'limi, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, o'yinli ta'lim, raqamli texnologiyalar, STEAM, muammoli ta'lim, interfaol metodlar

Kirish

Matematika fani nafaqat aniq fan sifatida, balki bolalarda tafakkur, tahlil qilish, muammo yechish va mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiruvchi muhim vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Biroq amaliyot shuni ko'rsatadiki, ko'plab bolalarda matematikaga nisbatan qiziqish past, ayrim hollarda esa qo'rquv va ishonchsizlik mavjud. Shu sababli ta'lim jarayonida an'anaviy o'qitish usullaridan voz kechib, bolalarning yosh va psixologik xususiyatlariga mos keladigan, ularni faol ishtirok etishga undaydigan zamonaviy metodlardan foydalanish dolzarb vazifaga aylanmoqda. "Bolalarda matematikaga qiziqishini oshirishning zamonaviy usullari" mavzusida kengaytirilgan, ilmiy-uslubda yozilgan maqola keltiriladi. Bolalarda matematikaga qiziqishini oshirishning zamonaviy usullari ta'lim jarayonida an'anaviy o'qitish usullaridan voz kechib, bolalarning yosh va psixologik xususiyatlariga mos keladigan, ularni faol ishtirok etishga undaydigan zamonaviy metodlardan foydalanish dolzarb vazifaga aylanmoqda. Shunga qaramay, ko'plab bolalarda matematikaga nisbatan qo'rquv yoki qiziqmaslik holatlari uchraydi. Bu holat ko'pincha an'anaviy, biryoqlama o'qitish usullaridan foydalanish bilan bog'liq. Shu sababli zamonaviy

ta'lim tizimida bolalarda matematikaga ijobiy munosabat va barqaror qiziqishni shakllantirish dolzarb pedagogik muammo hisoblanadi. Zamonaviy usullar bolani faol subyekt sifatida ta'lim jarayoniga jalb etishga xizmat qiladi.

Asosiy qism

Matematikaga qiziqish tushunchasi va uning ahamiyati Matematikaga qiziqish — bu bolaning sonlar, shakllar, masalalar va mantiqiy bog'lanishlarga bo'lgan ijobiy munosabati bo'lib, u ta'lim samaradorligining asosiy omillaridan biridir. Qiziqish mavjud bo'lgan taqdirda bola mustaqil o'rganishga intiladi, bilimlarni chuqurroq o'zlashtiradi va ularni hayotiy vaziyatlarda qo'llashga harakat qiladi. 2. O'yin texnologiyalaridan foydalanish Bolalar faoliyatining yetakchi turi o'yin hisoblanadi. Shuning uchun matematik mashg'ulotlarda didaktik o'yinlardan foydalanish yuqori samaradorlik beradi. Masalan: “Kim tez hisoblaydi?” “Sonlarni top” “Matematik domino” “Raqamli labirint” Bunday o'yinlar orqali bolalarda raqobat, tezkorlik, diqqat va hisoblash ko'nikmalari rivojlanadi. 3. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli Zamonaviy texnologiyalar matematikani o'rganishni qiziqarli va tushunarli qiladi. Multimedia taqdimotlari, animatsiyalar, interfaol ilovalar va onlayn platformalar bolalarning darsga bo'lgan e'tiborini oshiradi. Planshet va kompyuter orqali bajariladigan matematik mashqlar bolalarda mustaqil ishlash va o'z natijasini darhol ko'rish imkonini beradi. 4. Muammoli vaziyatlar yaratish Bolalarda fikrlashni faollashtirish uchun muammoli vaziyatlardan foydalanish muhimdir. Masalan, kundalik hayotga oid masalalar (do'konda hisob-kitob qilish, vaqtni aniqlash, masofa o'lchash) orqali matematikaning amaliy ahamiyati tushuntiriladi. Bu esa “Matematika menga nima uchun kerak?” degan savolga javob beradi. 5. Individual va differensial yondashuv Har bir bolaning qobiliyati, qiziqishi va o'zlashtirish darajasi turlicha. Zamonaviy ta'limda individual yondashuv asosiy o'rin tutadi. Kuchli o'zlashtiruvchi bolalar uchun murakkabroq topshiriqlar, qiynalayotgan bolalar uchun esa soddalashtirilgan mashqlar berilishi maqsadga muvofiq. 6. Ijobiy rag'bat va motivatsiya Bolani rag'batlantirish — qiziqishni oshirishning muhim omilidir. Maqtov, yulduzchalar, sertifikatlar va kichik sovrinlar bolalarda o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi. Eng muhimi, bolaning har bir kichik yutug'i e'tirof etilishi lozim.

1. O'yin texnologiyalari orqali matematikaga qiziqishni oshirish Boshlang'ich va maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o'yin faoliyati yetakchi faoliyat hisoblanadi. Matematik o'yinlar (mantiqiy boshqotirmalar, raqamli kartochkalar, stol o'yinlari) bolalarda hisoblash, solishtirish va tahlil qilish ko'nikmalarini tabiiy ravishda shakllantiradi. O'yin jarayonida bola o'zini erkin his qiladi va bilimni majburlanmasdan egallaydi.

2. Raqamli texnologiyalar va interfaol platformalar Zamonaviy ta'limda mobil ilovalar, interfaol doskalar, onlayn platformalar (masalan, matematik simulyatorlar va animatsiyalar) muhim o'rin egallaydi. Ushbu vositalar mavzularni vizual tarzda

tushuntirishga yordam beradi. Raqamli texnologiyalar orqali bolalarda mustaqil o'rganish, tezkor fikrlash va xatolar ustida ishlash ko'nikmalari rivojlanadi.

3. STEAM-ta'lim yondashuvi STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) yondashuvi matematikani real hayot bilan bog'lash imkonini beradi. Masalan, konstruktorlar bilan ishlash, tajribalar o'tkazish va loyihalar yaratish orqali bolalar matematik bilimlarning amaliy ahamiyatini anglay boshlaydi. Bu esa fanlarga bo'lgan qiziqishni sezilarli darajada oshiradi.

4. Muammoli va tadqiqotga yo'naltirilgan ta'lim Muammoli vaziyatlar yaratish orqali bolalar mustaqil fikrlashga o'rgatiladi. Masalan, hayotiy misollar asosida berilgan masalalar bolaning tahliliy va ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Bu usul matematikani quruq formulalar majmuasi emas, balki muammoni hal etish vositasi sifatida qabul qilishga yordam beradi.

5. Individual yondashuv va differensial ta'lim Har bir bolaning qobiliyati va o'zlashtirish darajasi turlicha. Zamonaviy ta'limda individual yondashuv asosida topshiriqlar berish orqali bolalarning o'ziga bo'lgan ishonchi ortadi. Kuchli o'quvchilar uchun murakkab, qiynalayotgan bolalar uchun esa soddalashtirilgan mashqlar berilishi samarali natija beradi. Bolalarda matematikaga qiziqishni oshirishda eng avvalo o'quv jarayonini qiziqarli va tushunarli tashkil etish muhimdir. Zamonaviy pedagogika bolani ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirishni talab etadi. Shu nuqtayi nazardan, interfaol metodlar muhim o'rin tutadi. Masalan, guruhlarda ishlash, muammoli vaziyatlar yaratish, savol-javob va munozara usullari o'quvchilarning darsga bo'lgan faolligini oshiradi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ham matematikaga qiziqishni kuchaytiruvchi samarali vositalardan biridir. Multimedia taqdimotlar, animatsiyalar, interaktiv doskalar va maxsus mobil ilovalar orqali mavzularni tushuntirish o'quvchilarning e'tiborini jalb qiladi. Raqamli texnologiyalar yordamida murakkab matematik tushunchalarni vizual tarzda ko'rsatish imkoniyati yaratiladi. O'yin texnologiyalari matematik ta'limda alohida ahamiyatga ega. Didaktik o'yinlar, matematik krossvordlar, viktorinalar va musobaqalar orqali o'quvchilar bilimni majburiyat sifatida emas, balki qiziqarli mashg'ulot sifatida qabul qiladilar. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun o'yin asosidagi darslar samaradorligi yuqori bo'ladi. Matematikani hayot bilan bog'lash ham muhim zamonaviy yondashuvlardan biridir. Kundalik hayotdagi hisob-kitoblar, xarid jarayoni, vaqt va masofa bilan bog'liq masalalar orqali matematik bilimlarning amaliy ahamiyati ochib beriladi. Bu esa o'quvchilarda "matematika nima uchun kerak?" degan savolga aniq javob hosil qiladi. Shuningdek, individual yondashuv tamoyilini qo'llash ham qiziqishni oshirishda muhimdir. Har bir bolaning qobiliyati va qiziqish darajasi turlicha bo'lganligi sababli, differensial topshiriqlar berish, individual ishlash orqali o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlash mumkin.

Xulosa qilib aytganda, bolalarda matematikaga qiziqishni oshirish uzluksiz, maqsadga yo'naltirilgan va innovatsion yondashuvni talab etadi. O'yin texnologiyalari, axborot-kommunikatsiya vositalari, muammoli vaziyatlar va individual yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni bolalarda matematik bilimlarni puxta egallashga, mantiqiy fikrlashni rivojlantirishga hamda kelgusida fanlarga bo'lgan ijobiy munosabatni shakllantirishga xizmat qiladi. Zamonaviy usullar asosida olib borilgan matematika mashg'ulotlari bolani faqat bilimli emas, balki mustaqil fikrlovchi va ijodkor shaxs sifatida tarbiyalashga zamin yaratadi. Xulosa qilib aytganda, bolalarda matematikaga qiziqishni oshirishda zamonaviy pedagogik usullardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. O'yin texnologiyalari, raqamli vositalar, STEAM-ta'lim va muammoli yondashuvlar bolaning faolligini oshiradi, matematikani tushunishni osonlashtiradi va ijobiy munosabatni shakllantiradi. Ta'lim jarayonida innovatsion metodlarni tizimli qo'llash orqali bolalarda matematik savodxonlik va hayotiy kompetensiyalarni rivojlantirishga erishish mumkin. Xulosa qilib aytganda, bolalarda matematikaga qiziqishni oshirish zamonaviy ta'limning muhim vazifalaridan biridir. Interfaol metodlar, raqamli texnologiyalar, o'yin elementlari va hayotiy misollarga asoslangan yondashuvlar matematikani o'rganishni yanada samarali va qiziqarli qiladi. O'qituvchi tomonidan puxta rejalashtirilgan va innovatsion ruhda tashkil etilgan darslar o'quvchilarning bilim darajasini oshirish bilan birga, ularning matematikaga bo'lgan ijobiy munosabatini shakllantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim to'g'risidagi Qonuni.
2. Karimov I.A. Barkamol avlod – O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. – Toshkent
3. Xolmatova D. Matematikani o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi.
4. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ularning ta'lim jarayonidagi o'rni. – Ilmiy maqolalar to'plami.